

ŠOLA V NARAVI

CENTER ŠOLSkih IN OBŠOLSkih DEJAVNOSTI • Revija za spodbujanje in razvoj šole v naravi • Letnik VI • April 2014

Foto: arhiv doma Vojsko

Izdajatelj
CENTER ŠOLSkih IN
OBŠOLSkih DEJAVNOSTI
Frankopanska 9
1000 Ljubljana, Slovenija

E-naslov: info@csod.si
Spletna stran: www.csod.si
Telefon: 01 2348 600
Telefaks: 01 2348 630

Revijo sofinancira
Ministrstvo za izobraževanje,
znanost in šport

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Odgovorna oseba
Alenka Kovšca

Uredništvo
Iren Kokalj
mag. Ida Kavčič
Mirjana Jesenek Mori
Igor Rudman
Matjaž Žmitek

Recenzija
dr. Jelka Strgar

Naklada
2000 izvodov

Lektoriranje
Darinka Verdonik, prof. slov.

Oblikovanje in tisk
Birografika Bori d.o.o.

ISSN 1855-5772

CŠOD Vojsko

Foto: Miran Gnezda

Vojskarska planota se razteza dobrih 1000 metrov nad morjem in je del idrijsko-cerkljanskega hribovja. Vojsko je najvišje ležeča vas na Primorskem in šteje približno 200 prebivalcev, čeprav obiskovalcu planote ne daje takega vtisa, saj so kmetije razpršene daleč narazen. Zime so dolge in mrzle, v povprečju z veliko snega. Včasih je snežna odeja na Vojskem trajala od oktobra do aprila, zadnje čase pa se podnebne spremembe očitno kažejo tudi tukaj in marsikaj ni več tako, kot je bilo. Poletja so kratka in prijetno topla oziroma sveža v primerjavi s spodaj ležečo Idrijo. Ko v dolini žge vročina in sopara, je izlet na Vojsko nadvse osvežujoč, saj so temperature tu ravno pravšnje. Vojskarji sicer v šali pravijo, da se na Vojskem ne kuri v peči samo od sv. Jakoba (25. julij) do sv. Ane (26. julij.)

Vojskarska planota skriva veliko zanimivosti: Partizansko tiskarno Slovenija, Sneženo jamo, razgledne točke (Hudournik, Jelenji vrh, Pri Gnezdju), slapove Gačnika, Partizansko grobišče na Vojščici, z zdravilnimi zelišči bogate hribovske travnike in pašnike, zanimivo floro, nahajališča idrijskega in kranjskega jegliča ter avriklja, astramontano, mesojede rastline (rosika, mastnica) ... Planota je zato zanimiva za pohodnike, gorske kolesarje, gobarje, nabiralce zdravilnih zelišč, raziskovalce narave in za vse tiste, ki bi se radi odmaknili od mestnega vrveža in se naužili miru in svežega zraka. Pozimi pa izredno lepo urejene tekaške proge v Tekaško-smučarskem centru Vojsko privabljajo na planoto številne navdušence teka na smučeh.

Vojskarska planota se ponaša s kar nekaj zanimivostmi, katere se splača ogledati. Najbolj znana je zagotovo Partizanska tiskarna Slovenija, izredno lepo ohranjen kulturno-zgodovinski spomenik iz časa druge svetovne vojne. Na grozote druge svetovne vojne nas opominjajo še partizansko grobišče na Vojščici (spomenik 305 padlim borcem), Partizanska bolnišnica Pavla in še nekaj drugih obeležij. Zanimiva je razgledna točka na Hudourniku na SZ delu planote, kjer se planota strmo konča, pogled na Idrijsko tektonsko prelomnico strmo pod nami pa skoraj jemlje dih.

Potok Gačnik izvira blizu centra vasi in teče proti severozahodnemu delu planote, kjer se začne strmo spuščati proti dolini Trebušice. Na svoji poti tvori 14 slapov, od katerih sta lažje dostopna le prva dva, ki ju najdemo v bližini kmetije na Brdu. V Sneženi jami se sneg zaradi zadrževanja hladnega zraka obdrži zelo dolgo v poletje. Izlet do jame je zato posebno zanimiv v poletnem času.

CŠOD Vojsko leži v samem centru vasi. Obratovati je začel leta 1999, v nekdanjem planinskem domu. V začetku so bile v programu šole v naravi v ospredju vsebine preživetja v naravi, kasneje pa smo jih začeli dopolnjevati. V domu Vojsko ponujamo programe šole v naravi, kot so naravoslovni in športni tedni ali največkrat kombinacija obeh, v katerih si šole izmed ponujenih vsebin po želji izberejo tiste, ki jim najbolj ustrezajo. Pozimi prevladujeta **alpsko smučanje in tek na smučeh**, v preostalem delu leta pa različne naravoslovne, športne in družboslovne vsebine.

Od vsebin bi posebej izpostavila tisti, ki sta vezani na naše okolje in kulturno dediščino: **idrijske jedi** (učenci se naučijo delati žlikrofe in jih tudi pojedjo za kosilo) ter **večer s klekljarico in klekljanje** (predstavitve zgodovine idrijske čipke, prikaz in učenje klekljanja). Poleg teh vsebin si učenci lahko ogledajo Partizansko tiskarno Slovenija, ob prihodu ali odhodu pa ponujamo še možnost vodenega ogleda mesta Idrija in Divjega jezera ter muzeja in rudnika v Idriji. Večere pa popestrimo s tabornim ognjem, različnimi hudomušnimi igrami ter zaključnim plesom.

V šolskem letu 2013/14 smo poleg »običajnih« tednov šole v naravi začeli izvajati nova programa, ki sta posebej predstavljena v tej številki revije. To sta **projektni teden »Spoznamo se«** ter **tematski teden »Od čipke do žlikrofov«**. Program »Spoznamo se« je namenjen razvijanju pozitivnih odnosov v skupini (razredu) in spodbuja k sodelovanju, dogovarjanju, zaupanju in komunikaciji znotraj skupine. Program »Od čipke do žlikrofov« pa je v celoti posvečen odkrivanju izredno bogate kulturne, naravoslovne in tehniške dediščine Idrije in okolice. Nova programa sta bila v šolah izredno dobro sprejeta in pohvaljena, zato vas vabim, da si o njima preberete v nadaljevanju, morda pa ju preizkusite tudi »v živo«.

Meta Vončina Gnezda,
vodja CŠOD Vojsko

Izobraževanje in učenje preko aktivnosti na prostem

Na svetovnem spletu in v tiskani obliki je moč najti kar nekaj priročnikov, ki opisujejo različne vrste iger na prostem, iger za spodbujanje pozitivnega odnosa do sebe in okolja, komunikacijo, sposobnost reševanja problemov, skupinsko delo ipd. Ena takih knjig je tudi *Izobraževanje in učenje preko aktivnosti na prostem* avtorja Jana Neumana, ki je bila leta 2004 izdana kot del projekta *Outdoor Sports Education*, ki ga je pripravila in izvedla češka mladinska organizacija Duha. Iz uvoda te knjige je v nadaljevanju zbranih nekaj glavnih misli.

Foto: Erika Klanjšček

Knjiga je namenjena vsem, ki delajo z mladimi in jih izobražujejo, bodisi v šolah ali različnih drugih organizacijah. Njen namen je spodbuditi aktivnosti in izobraževanje na prostem v izobraževalnih in športnih organizacijah. V knjigi

so opisi in predlogi različnih iger ter aktivnosti na prostem, pa tudi opisi naravnih ali umetno narejenih ovir, ki ponujajo različne izzive. Aktivnosti in izobraževanje na prostem pomagajo otrokom pri razvijanju spretnosti, dvigujejo samozavest, strpnost in občutek za ferplaj. Spodbujajo tudi timsko delo in komunikacijo.

Igre na prostem in pozitivna motivacija ob premagovanju ovir pozitivno vplivajo na fizični in duševni razvoj mladostnikov. Pri športnih in drugih aktivnostih na prostem je poudarjen socialni vidik ter pridobivanje neposrednih izkušenj in znanja o nas samih in svetu okrog nas. Izkušnje na prostem je alternativa in dopolnitev tradicionalnim izobraževalnim metodam. Pomaga odpraviti primanjkljaje modernega časa, do katerih prihaja zaradi pomanjkanja neposrednih izkušenj, naravnega okolja in nezavedanja svojih lastnih fizičnih sposobnosti.

Živimo v svetu, ki nas vedno bolj ščiti pred situacijami, v katerih bi se morali boriti za življenje. Za mlade ni več nobenih nevarnih ritualov, ki bi jih pripravili na odraslost. Vse manj je neposrednih izkušenj, vse manjša je potreba po aktivnosti in sprejemanju odločitev, starši pa poskušajo otrokom čim bolj olajšati pot skozi življenje. Tudi izobraževanje vključuje vedno manj aktivnosti in skrbi. Ni raziskovanja, ni tveganja. Predvidimo lahko veliko večino situacij in tudi rezultatov, neposredno doživljajne in izkušnje pa izginjajo iz naših življenj. Tipična značilnost večine področij našega življenja je, da poskušamo neznane elemente spremeniti v znane, negotovost v gotovost, zato gradimo vedno nove in nove varnostne sisteme. Nekoč pa so bile prav premagovanje negotovosti in prevzemanje tveganja pomembne značilnosti, ki so vplivale na človeka in njegov razvoj. Izkušnjsko učenje se temu približa – ponuja reševanje problemov, premagovanje različnih ovir in sprejemanje izzivov – tako za posameznike kot skupino. Pri aktivnostih na prostem je treba uporabiti svojo lastno moč in sposobnosti. Posamezniki se soočijo z različnimi izzivi, kot so na primer strah, negotovost, nevarnost. Taki izzivi in spreminjanje dinamike v skupini pa povzročajo močne emocije. Če pri aktivnostih na prostem uporabljamo prave metode in pristope, imajo le-te izobraževalni potencial za osebni razvoj.

Programi na prostem so lahko zgolj rekreacijski, bolje pa je, če imajo tudi izobraževalni in vzgojni pristop. Glavna razlika med enimi in drugimi programi je v tem, da slednji vključujejo tudi analizo in pregled posameznih aktivnosti in celote. Analiza in pregled naj bi se vršila takoj po končani aktivnosti. Udeleženci so si enakopravni, zato je najbolje, da so postavljeni v krogu in gledajo drug v drugega. Izmenjajo si izkušnje, razpravljajo o občutkih, čustvih, zaupanju, obnašanju, spoštovanju, poteku aktivnosti, napakah, možnih izboljšavah. Analizi dela lahko sledi nov poskus aktivnosti, v katerem poskušajo udeleženci izboljšati rezultat.

Vsi programi na prostem vključujejo tudi igre. Za igre na prostem je značilno, da se zanje ne ve točno, kako se bodo končale, spremlja pa jih intenziven socialni proces znotraj skupine, ki vodi k zavedanju o sposobnostih po-

Foto: Erika Klanjšček

sameznika. Igre vplivajo na osebni razvoj posameznika in so lahko dobra priprava na premagovanje težkih situacij v življenju ter življenje samo.

Posamezne igre lahko razvrstimo na različne načine. Najbolj uporaben način je verjetno funkcionalna delitev iger glede na njihovo uporabnost in namen:

- igre za prebijanje ledu,
- igre za ogrevanje in kontaktne igre,
- smešna tekmovanja in triki,
- igre zaupanja,
- igre pobude in timske igre,
- igre sodelovanja in komunikacije,
- okoljske igre.

V programih, katerih cilj je vplivati na osebno rast, so igre in razne aktivnosti na prostem rdeča nit, zato jih najdemo v vseh fazah. Igre vplivajo na posameznika le pod določenimi pogoji, zato se skozi program njihova težavnost in vrsta spreminjata. V določenih fazah zahtevajo igre od udeležencev veliko energije, v drugih pa so bolj sprostilne. Vsaka aktivnost ima v shemi programa točno določeno mesto. Za vsako igro je treba vedeti, kakšne cilje želimo z njo doseči, kakšna struktura igre bo prinesla najboljše rezultate, kako jo bomo začeli in kako končali, koliko časa imamo na razpolago, kako bomo ocenili uspešnost igre in udeležencev in kaj bomo naredili v primeru, da udeleženci ne bodo hoteli sodelovati tako, kot želimo. Najbolj pomembno pa je, da ima vsaka igra svoj ustrezen prostor in čas znotraj določenega programa. Tako je na primer igra imen vezana na začetek programa, ko se udeleženci še ne poznajo med seboj, in nikakor ne sodi na konec programa. Nekatere igre so sicer take, da jih lahko izvajamo v zelo različnih situacijah, druge lahko pripravimo le za točno določene situacije, med vsemi možnimi pa ni niti ene take, ki bi jo lahko uporabili ob katerem koli času. Izbor iger je treba prilagoditi značilnostim in namenom dogodka, starosti udeležencev, njihovim sposobnostim, vzdržljivosti in izkušnjam. Pri igrah naj bi imeli vsi udeleženci enake možnosti za uspeh, kar lahko dosežemo tudi s prilagoditvami pravil igre.

Prevedla: Meta Vončina Gnezda,

Jan Neuman (2004): *Education and learning through outdoor activities (Games and problem solving activities, outdoor exercises and rope courses for youth programmes)*

Projektni teden "Spoznajmo se"

V CSOD Vojsko od letošnjega šolskega leta naprej šolam ponujamo projektni teden SPOZNAJMO SE, ki temelji na urjenju socialnih veščin, krepitvi pozitivne samopodobe, timskem delu, oblikovanju pozitivnih odnosov in sprostitvi. Vsebine so prilagojene učencem od 4. razreda naprej, dijakom srednjih šol in skupinam nadarjenih učencev. Oblikovali smo 3-dnevni in 5-dnevni program, ki je pester, poln iger, reševanja problemov in raznovrstnih dejavnosti.

Programa se lotimo z uvodom, kjer zastavimo cilje za teden in dosežemo prve dogovore o tem, kako bomo delali. Učencem in učiteljem tudi na kratko predstavimo dejavnosti. Učenci že med tem uvodnim delom sami oblikujejo lastnosti člana, ki bi ga npr. želeli v svoji ekipi, kaj pričakujejo od sebe in svojih sošolcev, na katerih področjih čutijo, da bi se sami in kot razred lahko izboljšali. Včasih presenetljivo dobro vedo, kaj morajo v razredu še popraviti. Nato pa skozi igre, v katerih "prebijamo led", učitelji dobimo prve informacije o dinamiki skupine. Že takoj na začetku se največkrat pokaže, kako težko se je prijeti za roke in se razporediti v skupine.

Tem igram skozi teden sledijo razne problemske naloge, ki jih učenci lahko rešijo le skupaj in se jih ne da rešiti brez sodelovanja in skupnega iskanja rešitev. Pri teh igrah in problemskih dejavnostih se ne obremenjujemo s časom in jih izvedemo toliko, kot nam jih dopušča dinamika skupine. Pri reševanju problemov so učenci samostojni in imajo ob napaki možnost problem rešiti drugače. Učenci se preizkusijo tudi v skupinskem risanju, ki povezuje spretnost dogovarjanja in organiziranja z likovnimi spretnostmi. Učenci so na končni izdelek ponosni, saj se jim največkrat na začetku zdi, da nalogi ne bodo kos. Izdelke seveda (morda kot spomin na to, kaj zmorejo skupaj) odnesejo s seboj v šolo.

Eno popoldne namenimo tudi lovu na kradljivca diamantne ogrlice, kjer člani skupine kot detektivi po naši planoti iščejo namige. Le skupina, ki zna zbrano stakniti glave skupaj, uspešno razkrinka kradljivca.

Na kaj vse moramo biti pozorni pri komunikaciji in zakaj se v medsebojnem komuniciranju lahko pojavijo težave, spoznajo skozi igre, kjer morajo npr. rešiti problem brez pogovarjanja. Zanimive pa so tudi naloge, ko se ne vidijo in se morajo zanesti le na natančno govorno sporazumevanje. Učenci pri sebi in pri sošolcih iščejo pozitivne lastnosti,

se na njih osredotočijo in jih tudi izrazijo. Sprostitutvena delavnica jim približa pomen in načine sprostitve – nekatere načine tudi praktično preizkusimo.

Seveda pa se ob vseh teh dejavnostih naučimo tudi narave. Večino dejavnosti izvajamo zunaj, razen če nam to prepreči vreme.

Vsi učitelji smo med dejavnostmi bolj opazovalci, v reševanje samega problema ne posegamo. Zaželeno je, da je razrednik vedno poleg svoje skupine – tako učencem potrdi, da ga zanimajo, hkrati pa lahko ob pozornem opazovanju odkrije o svojem razredu marsikaj novega in zanimivega.

Pri teh igrah in urjenju socialnih veščin se seveda zelo pogosto srečujemo tudi z nepričakovanimi problemi in situacijami, na katere je treba hitro in hkrati ustrezno reagirati.

Večerne dejavnosti so namenjene smehu in zabavnemu druženju. Tako se nasmejimo raznim potegavščinam in zabavnim igram.

Čez teden s kamero ujamemo najbolj zanimive trenutke, da jih zadnji dan skupaj pogledamo in tako še enkrat podoživimo, kar se nam je dogajalo. Take posnetke je vedno zabavno pogledati. Marsikdo šele na posnetku vidi, kako morda napačno reagira ali pa kako dober vodja je, kar je pravo odkritje za marsikaterega učenca – vidi, v čem je dober in na čem še mora delati.

Projektni teden lahko uvrstimo v projekt problemskega tipa. Veseli smo, ko iz našega doma odhaja skupina, pri kateri je viden napredek, pa naj bo to povečana samozavest posameznika, izboljšani odnosi v skupini ali pa boljša in bolj vpljudna komunikacija.

Šole, ki so v letošnjem šolskem letu že preizkusile program Spoznajmo se, so bile z njim zelo zadovoljne, vtise pa si lahko preberete v rubriki »Bili smo v šoli v naravi«.

Greta Vončina, prof. biol. in gosp.

Sevniški šestošolci v CŠOD – Vojsko nad Idrijo

Prav tako kot k nam prihaja prava jesen, se je bližala naša šola v naravi. Vznemirjeni smo napolnili kovčke in se pripravljali na doživetje, ki nam je polepšalo zadnji teden pred pričetkom jesenskih počitnic (21. 10.–25. 10. 2013). Polni pričakovanja smo sedli na avtobus in se napotili proti najvišjemu slovenskemu CŠOD, na Vojskem nad Idrijo.

Med vožnjo smo opazovali drugačno pokrajino in kraje, ki nam še niso bili znani. Ko smo prispeli, so nas pozdravili tamkajšnji učitelji, nas razvrstili po sobah in nam postregli z dobrim kosilom. Predstavili so nam program dela in že smo bili pripravljeni na prve izzive.

Igre so se navezovale na komunikacijo in druženje. Bile so precej zabavne, sploh tiste, ki smo jih imeli zvečer. Nekatere so bile miselne, kot na primer: dirka frnikol, reka lave, rešujemo svet, labirint, skeč z vrinjenim stavkom ... Spet druge pa so bile gibalne in spretnostne, tako da se je za vsakega našla ustrezna.

Skoraj vsak dan smo imeli tudi en pohod. Dobro se je bilo malo razgibati in uživati v naravi. Nekateri pohodi so bili zabavni, drugi zopet usmerjeni v razmišljanje, pri tretjih pa so prišle prav iznajdljivost, spretnost in hitrost. Sploh mi je bil všeč lov za kradljivcem diamantne ogrlice, kjer smo se nekateri zelo zabavali.

Na koncu smo si pogledali tudi fotografije in posnetke, ki so jih snemali čez cel teden. Pri nekaterih smo se zelo nasmejali, pri drugih pa smo opazili, kje delamo napake. Bilo je zabavno in poučno.

Prišel je petek, dan odhoda, in začeli smo pospravljati. Pet dni je hitro minilo, hitreje, kot bi hotela. V tem tednu sem se veliko naučila, se družila s prijatelji, se zabavala in spoznala nove kraje, kar mi bo še dolgo ostalo v lepem spominu.

**Tjaša Kosem, 6. b
OŠ Sava Kladnika Sevnica**

SPOZNAJMO SE – PA SE SPOZNAJMO!

Program SPOZNAJMO SE, ki so ga v letošnjem šolskem letu začeli uvajati v CŠOD Vojsko, je prijetna popestritev običajnih, »tradicionalnih« programov centrov šolskih in občolskih dejavnosti.

Že šestič sem bila s skupino osnovnošolcev v enem izmed slovenskih CŠOD. Tokrat s šestošolci. Razred sem septembra dobila na novo, že na avgustovski konferenci pa sem izvedela, da bodo bodoči šestošolci že oktobra odšli v šolo v naravi na Vojsko. »Le zakaj v tiste hribe?« sem se nemudoma vprašala. Pred leti sem namreč tam že bila, pa so se mi v spomin najprej priplazili ostri ovinki, ki jih je šofer avtobusa le s težavo premagoval.

Kasneje me je vodstvo seznanilo s tem, da so bodoče šestošolce prijavili tja zato, ker menda samo tam izvajajo takšen program, ki je posebej primeren za novonastale oddelke. Naši trije šesti razredi so torej kot nalašč primerni za takšne dejavnosti.

Pa smo šli – novim dogodivščinam nasproti. Moram priznati, da sem bila prijetno presenečena. Vsak dan znova so bili učenci deležni najrazličnejših gibalno-miselnih dejavnosti, ki so jih sproti povezovale, zahtevale od njih nemalo iznajdljivosti, fleksibilnosti ter kup socialnih spretnosti. Pa prilagajanja, sklepanja kompromisov ter empatije. Takšnih veččin torej, ki jih običajni pouk niti slučajno ne vsebuje, pa tudi običajni programi v CŠOD ne.

Saj nimam nič proti lokostrelstvu, kolesarjenju, plezanju itd., kar je pričakovati, ko prispeš v šolo v naravi, ampak ko enkrat poskusiš program SPOZNAJMO SE, vidiš, da se da tudi drugače. Predvsem pa so zgovorna mnenja učencev, ki so dejavnosti (in kuharje) močno pohvalili. Pa še en dokaz: v tednu, ko smo bili na Vojskem, je ves čas rahlo deževalo, pa nihče od 50 učencev ni nikoli potožil, da mu je dolgčas ali da pogreša mobilni telefon.

Vse pohvale zaposlenim v CŠOD Vojsko. Vztrajajte še naprej ter povežite in razveselite še ostale oddelke in skupine po Sloveniji.

**Barbara Košar, prof. SLJ
OŠ Sava Kladnika Sevnica**

Tematski teden "od čipke do žlikrofov"

Idrija in njena okolica imata bogato kulturno-zgodovinsko in naravoslovno-tehniško dediščino. Navduši nas narava, pa tudi posebnosti (jezikovne, kulturne, umetnostna obrt), ki so značilne za ta del Slovenije. Bogata dediščina živosrebrnega rudnika je bila leta 2012 vpisana na Unescov seznam svetovne dediščine.

Zaradi vsega omenjenega se je porodila ideja, da na domu ponudimo učencem program, v katerem bodo spoznavali vse značilnosti in zanimivosti tega območja. In teh ni malo. Največji pečat tem krajem je pustil rudnik živega srebra. Učenci dodobra spoznajo delo rudarjev (knapov), ko se podajo v Antonijev rov, ki je najstarejši del idrijskega rudnika. V mestu na vzpetini stoji grad Gewerkenegg, ki je bil v 16. stoletju zgrajen izključno za potrebe rudnika in v katerem je sedaj Mestni muzej Idrija. S sprehodom skozi zbirke spoznamo 500-letno zgodovino mesta in okolice. Muzej je bil leta 1997 razglašen za najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine.

Poleg gradu se v mestu nahaja še nekaj zanimivih zgradb: rudarska hiša, idrijska kamšt (črpalka z največjim lesenim pogonskim vodnim kolesom), cerkev Sv. trojice (tu je "škafar" leta 1490 odkril živo srebro), gledališka stavba (najstarejša gledališka stavba na Slovenskem), "magazin" (zgrajen leta 1769 kot skladišče za žito), gimnazija (prva srednja šola s slovenskim učnim jezikom na slovenskih tleh). Vse to spoznajo učenci ob vodenem ogledu mesta Idrija takrat, ko obišejo rudnik živega srebra ali mestni muzej. Nedaleč od mesta, dostopno po lepi pešpoti ob Rakah, pa je skrivnostno Divje jezero in najkrajša reka v Sloveniji – le 55 metrov dolga Jezernica.

Dom Vojsko je v samem središču vasi Vojsko – najvišje ležeče vasi na Primorskem. Ker si bližje nebu, se ti pogledi odprejo na vse strani neba. Najlepši razgled imamo z razgledne točke na Hudourniku (1148 m), kjer se dobro vidi tudi idrijski prelom. Za tiste manj vztraj-

ne pa je primernejša razgledna točka Jelenji vrh, ki je bližje domu. V smeri Gorenje Trebuše je soteska Gačnik. Potok se spušča v dolino preko 14 slapov, z učenci si ogledamo prvega – Brdarjev slap.

Učenci podoživijo napore kurirjev iz druge svetovne vojne, ko obišejo partizansko tiskarno Slovenija, skrito v strmem bregu na robu planote. Ohranjena je v celoti, taka kot je bila med vojno. Gozd nedaleč stran od doma pa skriva še eno zanimivost – Sneženo jamo, na dnu katere je mrzasišče, zato se sneg v njej obdrži zelo dolgo. Posebno doživetje za učence je, ko se spustijo v "vojskarski hladilnik". Da pa niso želodčki prazni, poskrbimo kar sami, ko si pripravimo nekaj tipičnih idrijskih jedi. To so seveda najbolj znani idrijski žlikrofi (zaščiteni jed s tradicionalnim ugledom), pa tudi ocvirkovca in smukavc. Tu je doma tudi prava idrijska čipka. V domu imamo pripomočke, s pomočjo katerih učenci spoznavajo in se preizkušajo v klekljanju. Zelo so ponosni na svoje prve klekljane izdelke.

Rudnik živega srebra so žal zaprli, jamski škrat Berkmandlc pa se sedaj dolgočasi, zato ga povabimo k nam v dom, da namesto knapom ponagaja učencem, predvsem pri večernih animacijah, ko jim kaj skrije ali pa jim pripravi različne nagajive in šaljive igre.

Ker imamo pri nas prav posebno narečje, je zelo zabavno, ko se učimo idrijske besede. Ali veste, kaj po idrijsko pomeni zjala, tajksl, adluda ...? Odgovor vam z veseljem povemo, če nas boste obiskali in preživeli z nami drugačen in zanimiv teden.

Saša Logar,
univ. dipl. ing. agr.

Foto: Sonja Šterbal

Tipkovnica

Pripomočki: 30 papirnatih krožnikov (vsak nosi številko od 1 do 30), vrvica za start (ali kreda za risanje črte), štoparica

Igra tipkovnica krepi komunikacijo in dogovarjanje, preizkuša potrpežljivost ter zahteva timsko delo. Razred pred začetkom igre razdelimo na pol, saj je cel razred prevelika skupina za izvajanje igre (idealna skupina je 15 učencev). Pred začetkom poudarimo, da ne gre za tekmovanje med skupinama, temveč za izboljševanje strategije svoje skupine.

S kredo narišemo črto oziroma z vrvico označimo start. Približno 10 metrov za startno črto naključno razporedimo oštevilčene krožničke. To je tipkovnica. Skupina ne sme imeti pregleda nad razporeditvijo števil v polju. Število oštevilčenih krožničkov mora biti večje od števila učencev. V najkrajšem možnem času se mora skupina z roko dotakniti vseh števil po vrstnem redu. To pomeni, da en član ekipe steče in se dotakne številke 1 in nato steče čim hitreje iz označenega polja ven. Šele nato lahko steče naslednji učenec v polje, se dotakne številke 2, hitro steče iz polja in tako do številke 30. Sodelovati morajo vsi člani skupine. Vsak član skupine se mora v igri dotakniti najmanj ene oz. največ dve številki (oziroma največ 3 številke, če je učencev med 10 in 14), vendar nikoli ne dveh/treh hkrati – ob vsakem vstopu v polje se lahko dotakne le ene številke.

Že pred začetkom se je treba dogovoriti za kazen, ki sledi prekršku. Za prekršek se šteje, če učenec pritisne številko, ki ni na vrsti ali pa, če se v polju znajdetta dva učenca hkrati. Kazen je lahko dogovorjeni časovni pribitek ali pa začetek znova od številke 1, ne da bi se čas na štoparici ustavil. Skupina ima na začetku npr. pet minut časa za dogovarjanje in oblikovanje strategije. Tu se učenci dogovorijo, kako bodo vstopali v polje, kdo bo vstopil v polje dvakrat, kdo trikrat ipd.

Ko pride učenec, ki je pritisnil številko 30, iz polja, ustavimo štoparico in skupini odčitamo čas, ki ga je porabila za izvedbo naloge. Skupini izmenično izvajata nalogi. Čas, ko počivata, pa izkoristita za dogovarjanje o izboljšanju strategije. V drugem poskusu skuša skupina za rešitev naloge porabiti manj časa, kot ga je v prvem poskusu.

MOŽNE RAZLIČICE:

Pravila igre lahko po želji spreminjamo.

Število krožnikov lahko povečamo ali zmanjšamo glede na število učencev.

Razdalja od začetka pa do števil je lahko manjša, lahko celo dovolimo, da učenci od začetne črte vidijo razporeditev števil. Tako je sicer naloga videti na prvi pogled lažja, vendar ni. Učenci se namreč zelo težko zadržijo, da ne bi pritisnili številke, ko jo zagledajo, pa čeprav je bil dogovor, da tisto številko pritisne sošolec.

Namesto začetne črte lahko oblikujemo večji kvadrat in tako omejimo polje, učencem pa dovolimo dostopati do števil s tiste strani, kot želijo. Tako imajo sicer krajšo pot do določenih števil, je pa zato organizacija težja in kršitev, da sta dva učenca v polju, bolj pogosta.

Z učenci se tudi predhodno dogovorimo, koliko poskusov jim bomo dali, da izboljšajo čas iz prvega poskusa. Veselje ob izboljšanju rezultata je veliko.

Ker sta v prostoru dve skupini, lahko hitro pride tudi do negativnih komentarjev in veselja ob smoli druge skupine. Zato je treba že na začetku poudariti, da ni nič narobe, če se veselijo svojega uspeha, naj pa privoščijo uspeh tudi svojim sošolcem, saj ne gre za tekmovanje med skupinama. Največkrat to zaleže do take mere, da ena skupina začne drugo spodbujati, na koncu pa celo pomagati pri iskanju števil.

Greta Vončina, prof. biol. in gosp.

Odslej najpomembnejša postranska stvar v CŠOD Peca

Novi športi se rojevajo s spreminjanjem starih ali z oblikovanjem povsem novih pravil igre. S spremembo okolja, na primer letnega časa, lahko že z manjšim posegom v športni rekvizit in opremo šport postane preprosto – nov. Tako kot v vsakdanjem življenju tudi v športu ostaja edina stalnica sprememba, ki poskuša v vsako športno aktivnost vpletati izzive atraktivnosti, pestrosti, dinamike, tudi pustolovščine. Cilj vsakega športa je, da doseže določeno stopnjo množičnosti, zaradi česar bo obstal in postal del kakovostnega življenja ljudi. In disk golf pri tem ni nobena izjema.

Na fotografiji: Jure Penec • Avtor fotografije: Andrej Gobec

Kaj je disk golf?

Disk golf je igra, podobna tradicionalnemu golfu, pri kateri namesto udarjanja žogice s palico proti luknji mečemo disk v posebej oblikovano košaro z verigami ali preprosto v koš. Cilj igre je enak, končati progo s čim manj meti. Po začetnem metu iz izmetnega polja igralec vsak naslednji met začne na mestu pristanka svojega diska, pri čemer ima pravico do prvega naslednjega meta vedno tisti igralec, katerega disk je pristal najdlje od koša. Igra je zaključena, ko zadnji disk pristane v košu.

Disk golf skozi čas

Začelo naj bi se v Severni Ameriki leta 1926. Takrat je Ronald Gibson z idejo o metanju pločevinastih posod v drevesa ustvaril igro »tin lid golf«, vendar med ljudmi ni zaživela, vse dokler ni Wolter Frederick Morrison po nekaj več kot 20 letih izoblikoval in izdelal prvi športni frizbi. Z njim so v zgodnjih šestdesetih študenti univerze Rice v Hustonu v podobni različici organizirano odigrali prvi turnir. V istem obdobju so v parku Kenglenton King v Georgii zabeležili igro, v kateri so igralci s frizbiji namesto dreves zadevali

50-galonske koše za smeti. Pisalo se je leta 1965, ko je Georg Sappendfield po igranju klasičnega golfa s palico za zabavo za okoliške otroke organiziral golf s frizbiji. Pozneje je podobne igre organiziral tudi za odrasle, pri čemer je kot koš uporabil hulahup obroče. Pa vendar se kot predhodnica modernega disk golfa šteje igra »street frizbi golf«, ki jo je 1959. sistematiziral Kevin Donnelly. Za ustanovitelja modernega disk golfa pa veljata Dave Dunipace in »Steady Ed« Headrick, za letnico pa 1983. Prvi je svoj prispevek k športu dodal kot snovalec sodobnega diska, ki se od klasičnega frizbija razlikuje po večji teži, manjšem obsegu, specifični obliki ter materialih in s formulacijo tekmovalnih pravil, drugi pa z oblikovanjem atraktivnega koša z verigami.

Disk golf danes

Disk golf uvrščamo med športe za vse generacije. Je šport mladih in tistih v jeseni svojega življenja. Je športna rekreacija, vrhunski šport, pa tudi šport invalidov in družin. Vse več podjetij, ki se zavedajo pomembnosti človeških virov na poti

do uspeha, uporablja disk golf kot sestavni del svojih »team building« programov. »Z diskom v naravo« je postal koncept, ki je na svojstven način združil in povezal modernega človeka z naravo. Narava kot športno igrišče skozi svojo pestrost zagotavlja igralcem nepredvidljivost in dinamiko v igri, s čimer mu daje nove športne izzive v premagovanju različnosti razdalj in ovir na poti do cilja. Vsakemu posamezniku ali skupini ponuja priložnost aktivnega in predvsem zdravega načina preživljanja prostega časa.

Igra se je od svojih prvih zametkov do danes razvijala in posodabljala. Poleg svetovnih, evropskih in drugih večjih ultimativnih turnirjev, na katerih poskušajo igralci s čim manj meti zaključiti progo, se v disk golfu igrajo še tekmovalne discipline, kot so »putting«, »ace«, »closest to the pin« in »long distance«. Pri prvi igralec meče disk v koš v liniji z vse bolj oddaljenega izmetnega mesta, pri čemer se mu najdaljša razdalja, s katere je še zaporedoma zadel, šteje kot tekmovalni rezultat. Pri drugi igralci z nekoliko daljše razdalje mečejo disk v koš, zmaga pa igralec, ki edini v seriji metov zadene koš oziroma vrže as. Pri tretji je zmagovalec igralec, ki iz določenega izmetnega polja vrže disk najbližje košu, »long distance« pa pomeni disciplino najdaljšega meta.

Danes je samo v Ameriki registriranih več kot 3000 specializiranih igrišč za disk golf, več kot 4000 pa jih je še drugod

po svetu. Število narašča. Igro igrajo v več kot 40 državah po vsem svetu, največ v Severni Ameriki, srednji in zahodni Evropi, Avstraliji, Južni Koreji, na Novi Zelandiji ter Japonskem. Slovenija uradno od leta 2011 ni več izjema.

Začetki projekta Disk golf CŠOD Peca

26. oktobra 2012 je Aleksander Mann iz Slovenske gospodarske zveze Celovec iz Avstrije povabil občine Mežica, Prevalje ter Pliberk k sodelovanju v čezmejnem projektu Disk golf s ciljem povezati in okrepiti čezmejno sodelovanje sosednjih občin s športom. Sledila je organizacija enodnevne strokovne ekskurzije njenih predstavnikov v Zgornjo Avstrijo na ogled disk golf igrišča v Ober Sankt Thomasu v Blasensteinu.

Ekskurziji sta se pridružila še predstavnika CŠOD, profesorja športne vzgoje Jure Penec, vodja projekta Disk golf Peca, in Peter Naglič. Nadaljevanje projekta je 7. februarja 2012 pomenila izvedba enodnevne delavnice (workshop) v Pliberku z namenom učinkovitejšega skupnega iskanja rešitev za realizacijo čezmejnega projekta. Rezultat: občini Prevalje in Pliberk sta morali zaradi težav pri pridobivanju soglasij lastnikov zasebnih zemljišč ter območja Natura 2000 projekt opustiti, občina Mežica pa je ob aktivni podpori župana Dušana Krebla ter ge. Mateje Mešnjak izkoristila lastništvo zemljišč Sklada RS za kmetijska zemljišča

Proga za disk golf na mežiški Gmajni, 2012

na nekdanjem smučišču ter po sprejetju novega občinskega prostorskega načrta junija 2013 s skladom uspela doseči dogovor o prenosu zemljišča v njeno last. S tem je bila prižgana zelena luč že drugi, okoli 7500 m² vredni progi za disk golf v Sloveniji, ki jo je v celoti financirala občina sama. Prvo uradno igrišče je sicer postavil Primož Trtnek iz podjetja Nitrox, d. o. o., na smučišču Kope nad Slovenj Gradcem konec leta 2011 v sodelovanju s Frizbi zvezo Slovenije (FZS). Igrišče na mežiški Gmajni s kar 8 koši ter 18 izmetnimi polji, dodatnim promocijskim pri gostišču Korošc ter tremi v neposredni bližini CŠOD Peca, omogoča poleg izvajanja tečajev in turnirjev tudi kakovostno izvedbo tekmovanj s širšo mednarodno udeležbo. Progo je uradno odprl mežiški župan 31. avgusta 2013, na prvem državnem prvenstvu, ki ga je organizirala FZS pod vodstvom Boštjana Babiča, koordinatorja za disk golf pri FZS.

Zakaj disk golf v CŠOD?

CŠOD, ustanovljen leta 1992 za potrebe vzgoje in izobraževanja, šteje 23 domov po vsej Sloveniji. Njegov moto »Z glavo v naravo« poudarja pomen izkustvenega ter vseživljenjskega učenja s poudarkom na trajnostnem razvoju skozi naravo, za naravo in s tem za nas same. Življenje uči, da je sodoben človek z vzpostavljenim sistemom globalne ekonomije in priučeno potrošniško miselnostjo preprosto

pozabil, da je njen neločljiv del in bo kot tak moral prej ali slej korenito spremeniti koncept lastne eksistence, če bo želel preživeti. In CŠOD dela prav to. Kaže pot v zdravo smer. S skrbno izbranimi športnimi in drugimi vsebinami širi obzorja in usmerja mlade v priložnosti, ki jih »neokrnjena« narava človeku ponuja s t. i. »outdoor activities«, med katerimi je od septembra letos še posebej priljubljena igra disk golf.

Domovi CŠOD so specializirani za vzgojno-izobraževalno delo v naravi s cilji in vsebinami, ki jih šole iz različnih razlogov ne morejo izpeljati na matičnih šolah oziroma v svojih lokalnih okoljih. »Narava je naša najboljša učilnica« kakovosti življenja. CŠOD si prizadeva za aktivno vstopanje v naravo z namenom pridobivanja ključnih spoznanj in izkušenj o aktivnem sonaravnem življenju. Pri tem poudarjamo trajno ozaveščanje o okoljevarstveni problematiki ter o pomenu narave in aktivnega, zdravega načina življenja. Skozi to lahko dosegamo tudi trajnostno naravnano ščitenje avtohtonega naravnega okolja, ki mu s svojo pogostejšo prisotnostjo v njem večamo njegov pomen za ljudi. Igra disk golf se je pokazala kot prava izbira. Njena posebnost je nemoteča umeščenost v naravni prostor. Trije koši, postavljeni v bližnji okolici CŠOD Peca, eden na travniku, drugi v gozdu, tretji ob potoku, kot tudi sama proga za disk golf na mežiški Gmajni, oddaljena le dobrih 500

Avtor fotografije: Andrej Gobec

metrov od doma, niso predstavljali posebnih posegov ne pri postavitvi niti pri vzdrževanju. Celo zaželeno je, da je trasa za disk golf čim bolj zлита z naravnimi danostmi in posebnostmi lokalnega okolja, upoštevajoč raznolikost terena, travniške, gozdne in planinske poti, razgledne točke, razpršenost dreves, grmičevja, avtohtono rastlinje ter divje živali, da je tako bolj zanimiva in atraktivna. Tudi zato disk golf uvrščamo med pustolovščine aktivnega raziskovanja narave, kot nalašč za bogatenje pristnega in čustvenega stika z njo, kar je tudi eden od splošnih ciljev učnega načrta pri predmetu Šport v osnovnošolskem izobraževanju.

10 pravil igre disk golf

Igrišča za disk golf so na vstopnih mestih opremljena z večjimi tablami, na katerih so poleg zemljevida proge z označenimi izmetnimi polji, smermi igre ter koši praviloma pripisana še osnovna športna pravila, med katerimi so tudi taka z ekološko-naravovarstvenim poudarkom.

1. Ne uničuj in onesnažuj narave! Naj igrišče ostane čisto tudi za druge uporabnike.
2. Igra disk golf je podobna klasičnemu golfu, le da namesto udarjanja žogice s palico mečemo disk v koš. Zmagovalec je igralec, ki zaključi progo z najmanj meti.
3. Vsak prvi met na koš se izvede iz košu pripadajočega izmetnega polja.
4. Igralec, katerega disk pristane najbolj oddaljen od koša, meče prvi. Met ni dovoljen, če se med igralcem in košem nahaja drug igralec ali gledalec.
5. Igralec z najmanj doseženimi meti do prejšnjega koša meče prvi na naslednji koš.
6. Vsak naslednji met se izvede z mesta pristanka diska ali izmetne točke. To je tista točka na terenu, ki je določena z oddaljenim delom diska od izmetnega polja.
7. Igralec, oddaljen od koša 10 ali več metrov, lahko po metu prestopi točko izmeta. Igralec, oddaljen od koša manj kot 10 metrov, po izmetu ohrani ravnotežnostni položaj, dokler disk ne pristane v košu ali na tleh.
8. Zadelek koša je uspešen, ko disk pristane v verigah ali košari koša. Če disk pristane na vrhu koša ali pade vanj skozi nosilce verig, se to ne šteje kot zadelek.
9. Za met diska iz igrišča se kazensko prišteje dodatni met. Naslednji met se izvaja z mesta, kjer je disk zapustil igrišče.
10. V času priprave na met in v trenutku izmeta ni dovoljeno, da bi se drugi igralci nahajali v vidnem polju metalca ali ga kakorkoli drugače motili. Med igro smo prijazni, spoštljivi in obzirni.

Cilji javno veljavnega programa Disk golf Peca

Poleg nekaterih že opisanih vzgojno-izobraževalnih ciljev programa Disk golf Peca so drugi cilji še: seznanitev z zgodovinskim razvojem igre disk golf, s pravili igre, spoznavanje in izpopolnjevanje tehnike metanja diska (*»backhand«*, *»forehand«*, *»overhead«*, *»rolling«*), zavesten nadzor telesa pri izmetu diska s poudarkom na razvoju koordinacije gibanja, ravnotežja in natančnosti zadevanja cilja, razvoj aerobnih funkcionalnih sposobnosti z daljšo hojo v naravi, upoštevanje načel varnosti pri gibanju v naravi ter igranju disk golfa, oblikovanje pozitivnih vedenjskih vzorcev, pozitivnega odnosa do soigralcev in igre, razumevanje in doživljanje pojma »zdravje« kot temeljne človekove vrednote, oblikovanje pristnega, čustvenega in spoštljivega odnosa do narave ter okolja kot posebne vrednote, športno-turistična promocija posebnosti lokalnega okolja itd.

»Skozi naravo živimo bolj zdravo«

Učenci v igri disk golf na mežiški Gmajni v samo petih šolskih urah prehodijo tudi do pet kilometrov, pa tega ne občutijo kot večji napor, temveč kot igro, edinstveno športno izkušnjo. V splošnem živimo danes dlje in telesno manj naporeno kot naši predniki. Hkrati je opaziti, da se zaradi načina življenja manj gibamo, smo zato manj telesno zmogljivi ter imamo težave s prekomerno telesno težo. Debelost pa je eden izmed mnogih dejavnikov tveganja za razvoj različnih bolezenskih stanj. Raziskave opozarjajo, da glavni vzrok za prekomerno težo sodobnega človeka ni nepravilna prehrana, temveč pred njo pomanjkanje gibanja. Razloge, zakaj prihaja do odsotnosti potrebe po gibanju, je poleg genske zasnove, ki izhaja še iz praskupnosti, ko se je človek ravnal po načelu, *»gibaj se, kadar se moraš, in počivaj, kadar moreš,«* danes mogoče poiskati še v širšem družbenem kontekstu, tehnološki razvitosti, načinu in trendih življenja, med katerimi pa je žal opaziti vse manj takih, ki bi jim lahko pripisali zdravju ugodne vplive in učinke. Zato je toliko bolj pomembno, da je šport v čim več pojavnih oblikah pravočasno in v dovolj veliki meri umeščen najprej v sistem vzgoje in izobraževanja pri mladih, kjer prek izoblikovanja trajnih gibalnih navad, izkušenj ter vrednot ustvarjamo kulturo športa, ki se bo na dolgi rok odrazila v večji udeležbi v športu in s tem tudi udeležbi v naravi ter skrbi za njo. Disk golf je v CŠOD prepoznan kot ena izmed dobrih priložnosti na tej poti, poti ozaveščanja ljudi o nas samih v najširšem smislu, o našem življenjskem prostoru, naravi in naši medsebojni povezanosti, ki ni nujno neločljiva. Čas bo pokazal, ali smo bili na tej poti dovolj prepričljivi.

Avtor: Jure Penec, prof. šp. vzg.

Partizanska tiskarna Slovenija

Letos septembra bo minilo 70 let, odkar je, skrita v strmi grapi pod robom Vojskarske planote, začela obratovati največja in tehnično najbolj opremljena partizanska tiskarna na Primorskem – Partizanska tiskarna Slovenija. V njej so od septembra 1944 pa do konca druge svetovne vojne tiskali Partizanski dnevnik, kar je bil edini dnevni časopis v okupirani Evropi, ki ga je tiskalo kako odporniško gibanje. Dnevnik je izhajal v dnevni nakladi 4000 do 7000 izvodov. Do konca obratovanja, 1. maja 1945, so v tiskarni natisnili 313 različnih izdaj v 1.394.000 izvodih.

Veliko skupin, ki pride v šolo v naravi na Vojsko, se med drugim odloči tudi za pohod z ogledom tiskarne. Krožna pot je dolga devet kilometrov, to pa je skupaj z ogledom ravno prav za celo dopoldne. Tiskarno tvori več lesenih barak: strojnica s tiskarskim strojem, kuhinja in jedilnica, stavnica, knjigovoznica ter električna centrala. Oskrbnik Albin zna obiskovalcem zelo slikovito povedati, kako so barake poleti 1944 sestavili na planoti, na žagi v Gačniku, potem pa oštevilčene tramove in deske ponoči prevažali in nosili v grapo, kjer so jih spet sestavili. Velik tiskalni stroj so kupili v Milanu in ga potem skrivoma po kosih prepeljali mimo Gorice na Vojščico, od tam pa ga mukoma prenesli še do strojnice tiskarne.

Tiskalni stroj še danes deluje, oskrbnik pa ga vsake toliko časa znova zažene in učencem natisne nekaj letakov za spomin. Partizanska tiskarna Slovenija je izredno lepo ohranjen kulturnozgodovinski spomenik, ki si ga je zares vredno ogledati, sploh v času večdnevnega bivanja na Vojskem.

Vir: Spletna stran Mestnega muzeja Idrija <http://www.muzej-idrija-cerkno.si/>

Meta Vončina Gnezda, prof. biol.

Legvan Gringo

V domu Vojsko smo sila ponosni na živali, ki jih premoremo in jih ni prav malo (deguji, skakači, ameriški gož, vietnamski in avstralski paličnjaki, legvan, rdečevratke, mokarji). Učencem omogočamo z njimi neposreden stik in marsikdo se pri nas znebi predsodkov bodisi do majhnih gomažečih ali večjih plazečih se »pošasti«. Posebej strahospoštovanja deležna živalca pa je zadnje čase legvan Gringo, katerega ponosni lastniki smo postali konec lanskega leta. Gringo je star sedem let in že precej vaje stika z učenci. Čohanje po bokih nadvse obožuje – takrat od ugodja kar zadrema. Zaenkrat največ časa še vedno preživlja v kletki, kjer se počuti najbolj varnega, kadar se mu zazdi, pa odhlača na sprehod in razišče učilnico po dolgem in počez. Naravno življenjsko okolje zelenega legvana (Iguana iguana) so drevesne krošnje (je zelo dober plezalec), predvsem v bližini voda, saj se rad tudi kopa in je dober plavalec. Tudi pred nevarnostjo se zateče v vodo. Brani se z močnim udarcem z repom, lahko pa tudi z ugrizom. Legvan spada med večje kuščarje, saj lahko samec zraste v dolžino tudi do 220 cm, sa-

Foto: Sonja Šterbal

mica pa do 1,5 m. Prehranjuje se izključno z rastlinsko hrano (listi, cvetovi, popki, sadje, poganjki). Spada med zaščitene in ogrožene živalske vrste, predvsem zaradi lova za hišne ljubljence in kulinarčne specialitete ter uničevanja njegovega življenjskega prostora.

Meta Vončina Gnezda, prof. biol.

Najpomembnejša je pot

Učitelj Gašper Podjed je v domu Vojsko zaposlen že od leta 2001. Po izobrazbi je profesor športne vzgoje in temu primerni so tudi njegovi hobiji, ki ga polnijo z energijo – plezanje, kolesarjenje, potovanja. Kljub številnim izkušnjam in podvigom pa je Gašper najbolj ponosen na svojo družino in hčerko Tinkaro. Zelo veliko mu pomenijo tudi prijatelji, s katerimi kvalitetno preživlja prosti čas. Bogate izkušnje poučevanja v šoli v naravi in njegova splošna razgledanost mu vedno znova dajejo navdih za razmišljanje ... (Meta Vončina Gnezda)

O alpinizmu in gornikih sem imel nedefinirano mnenje. Bil sem del kolektivnega športnega duha, v telovadnici, z žogo. O športnem dogodku nisem nikoli razmišljal drugače kot o predstavi v areni z igralci, sodniki, gledalci in kamerami. Nekaj športno velikega se lahko zgodi zgolj na igrišču, stezi, smučišču, skakalnici ali drugem objektu za merjenje moči. Vendar ni tako.

Danes vem in vedno bolj sem v to prepričan, da gre pri alpinistih za ljudi vrhunskih psihofizičnih sposobnosti, predvsem pa za ljudi z izjemno širino pogleda na življenje. Njihov način bivanja je izjemen. Ne zaradi osvajanja nekoristnega kamnitega sveta na drugi strani Planeta, pač pa zaradi osupljive sposobnosti čutenja sebe in vsega okoli sebe. Zaradi postavljanja vprašanj in iskanja odgovorov o smislu biti, delovati, živeti, gnati se. Zaradi odgovorov na vprašanja, kako živeti, kako biti uspešen in kaj za uspeh žrtvovati. Kako biti svoboden in kako to deliti s sočlovekom. Literarna dela Nejca Zaplotnika, Vikija Grošlja, Pavleta Kozjeka, Tineta Miheliča in mnogih drugih so zapuščina, ki dokazuje, kako izjemno čuteče je srce vrhunskih alpinistov in kako iskrene so njihove misli. Gibalna popolnost, duhovno bogastvo, moralna čistost. To definira vrhunškega alpinista. Poštenost, skromnost, socialni čut, prijateljstvo, zaupanje v sočloveka, popolna apolitičnost – danes bi temu popularno rekli nadstrankarstvo. To so vrednote gorniških dejanj. In to je lahko prava orientacija pri iskanju splošnih učno-vzgojnih temeljev.

Ko je Jure Košir leta 2007 končal svojo smučarsko kariero, so ga novinarji vprašali, kako bi v enem stavku opisal svoje dosežke na belih strminah. Njegov odgovor je bil zelo jasen. Ni pomembno, koliko medalj si osvojil na velikih tekmovanjih, ni važno, kolikokrat si bil olimpijski ali svetovni prvak, ni važno, kolikokrat si bil le četrti in kolikokrat si odstopil. Edino kar šteje, je način in s tem prehojena pot do rezultata. Količina in intenzivnost vloženega napora za določen rezultat sta edini kriterij vrednosti uspeha. In tega se danes premalo zavedamo. Večino ciljev dosežemo na lahek način. Tistih težkih, ki zahtevajo od nas nekaj malega napora, pa nam

ni treba doseči.

Danes človek tako enostavno zadosti osnovne potrebe, da ima razvijena evropsko-ameriška družina obilo težav z definicijo osebnostne rasti in individualnega uspeha.

Redko se zgodi, da občutek zmage v današnjem svetu doživimo etično neoporečno in čisto. Danes je za zmago vedno treba premagati sočloveka, ne

samo v poslovnem svetu, tudi v športu je pogosto tako.

Zato se sam vedno bolj nagibam k vzdržljivostnim športom. Izpostavljenost nekemu zmernemu dolgotrajnemu naporu je izjemna šola za življenje. Je vzgojna metoda. Je prepotrben izziv za vsakega človeka, še posebej mladega, šolajočega se otroka. Je protiutež modernemu ugodnemu »foteljčkanju«. Tega nam manjka vsem. To je pot k zdravju. »Švic«, po domače povedano, je cilj. Če ga dosežeš, je vse lažje. Večja je koncentracija pri učnih vsebinah, bolj diši hrana v jedilnici, boljši je spanec. Velikokrat imam občutek, da namenjamo preveč časa izboru opreme, izobraževanjem, sestankovanjem, ciljem, mnenjem ...

Šport je filozofija dejanj. Dejanje pa nikoli ne vznikne na papirju, pač pa v glavi. Misel je tista, ki mobilizira posameznika. Slabo vreme, kolesa brez vzmetenja in zastarele pohodniške palice ne smejo biti izgovor za športno neaktivnost. Veliko zdrave kmečke pameti je v reku, ki pravi: "Slabše kot je kolo, večji so učinki na telo."

Gašper Podjed, prof. šp. vzg.

C Š O D
CENTER ŠOLSKIH
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI
 Frankopanska 9, 1000 Ljubljana
www.csod.si, info@csod.si

objavlja

JAVNI RAZPIS

programov Šole v naravi in drugih programov v okviru prostorskih zmogljivosti CŠOD
 za šolsko leto 2014/2015

Program	
I.	PROGRAMI ZA VRTCE
II.	PROGRAMI ZA OSNOVNE ŠOLE
1.	Šola v naravi s poudarkom na naravoslovju
2.	Šola v naravi s poudarkom na družboslovju
3.	Šola v naravi s poudarkom na športu in veščinah preživetja v naravi
	3.1 Alpsko smučanje – tečaj
	3.2 Smučarski teki - tečaj
	3.3 Plavanje
	3.4. Jahanje
4.	Programi med vikendi
5.	Šola v naravi za šole s prilagojenim programom
III.	PROJEKTI IN TEMATSKI TEDNI
IV.	PROGRAMI ZA SREDNJE ŠOLE
1.	Terensko delo / Šola v naravi / Projektni tedni
2.	Obvezne izbirne vsebine
3.	Spoznavni vikendi, priprave na maturo, drugi programi med vikendi, vikendi za nadarjene
V.	PROGRAMI MEDNARODNE IZMENJAVE
VI.	DNEVI DEJAVNOSTI (naravoslovni, kulturni, tehniški, športni dnevi) za OŠ in SŠ

Pripravljamo pestro ponudbo projektih tednov, kjer se osnovna tema medpredmetno povezuje z naravoslovnimi, družboslovnimi in športnimi aktivnostmi.

Besedilo razpisa je objavljeno na www.csod.si.

**Prijava na razpis preko spletne prijavnice
 do 18. aprila 2014.**

Informacije: rezervacije@csod.si; 01 2348 627, 01 2348 621